

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 13Co/66/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6715210591
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Vladimír Šalamún
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2024:6715210591.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Šalamúna a sudcov Mgr. Stanislavy Salajovej a Mgr. Martina Štubniaka, v právnej veci žalobcov: I. JUDr. Michal Kypka, so sídlom kancelárie A. XX, B. XXX XX, konkurzný správca dlžníka: C. D., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom B. E. XXX, XXX XX B. E., II. E. D., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom F. D. XXXX/XX, XXX XX G. - C., III. C. D., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom F. D. XXXX/XX, XXX XX G. - C., IV. H. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom I. B. XX, XXX XX I. B., proti žalovanému: Tatra credit, a.s., so sídlom Nám. Slobody 10/1718, 921 01 Piešťany, IČO: 44 975 775, o neplatnosť právnych úkonov a ochranu spotrebiteľa, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Zvolen č.k. 9C/151/2015-382 zo dňa 21. júna 2021, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Okresného súdu Okresného súdu Zvolen č.k. 9C/151/2015-382 zo dňa 21. júna 2021
- vo výrokoch I. a VII. p o t v r d z u j e,
- vo výrokoch II. až VI. m e n í tak, že žalobu z a m i e t a,
- vo výroku IX. m e n í tak, že žiadna zo strán n e m á na náhradu trov konania právo.

II. Žiadna zo strán n e m á na náhradu trov odvolacieho konania právo.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Zvolen (ďalej aj len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) určil, že I. bod J.. splátkový kalendár úverovej zmluvy č. XXX/XX zo dňa 19.07.2012 uzatvorenej medzi žalovaným ako veriteľom a právnym predchodcom žalobcov ako dlžníkom je neprijateľná zmluvná podmienka, K.. L. M. X A. N. G. M. XXX/XX zo dňa 18.01.2013 uzatvorený medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným je neplatný, K.. L. M. X A. N. G. M. XXX/XX zo dňa 10.07.2013 uzatvorený medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným je neplatný, K.. L. M. X A. N. G. M. XXX/XX zo dňa 19.03.2014 uzatvorený medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným je neplatný, E. L. M. X A. N. G. M. XXX/XX zo dňa 09.09.2014 uzatvorený medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným je neplatný, E.. G. O. G. H. M. XXX/XX zo dňa 19.07.2012 uzatvorená medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným je neplatná, VII. záložné právo žalovaného na nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat. úz. C., obec G., okres G., a to pozemok registra C, parcela č. XXXX o výmere 387 m² – zastavané plochy a nádvoria a stavba na parcele č. XXXX súp. č. XX, druh stavby rekreačná chata, nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX, vedené Okresným úradom Zvolen, katastrálnym odborom neexistuje, VIII. vo zvyšnej časti žalobu zamietol a IX. žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi I., žalobcovi II., žalobcovi III. a žalobcovi IV. trovy konania v rozsahu 100 % do 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania.

1.1 V odôvodnení súd prvej inštancie uviedol, že právny predchodca žalobcov sa domáhal určenia neplatnosti Úverovej zmluvy č. XXX/XX zo dňa 19.07.2012 (ďalej len „úverová zmluva“), ako aj Dodatku č. P. k úverovej zmluve zo dňa 18.01.2013, Dodatku č. X k úverovej zmluve zo dňa 10.07.2013, Dodatku

č. X k úverovej zmluve zo dňa 19.03.2014, Dodatku č. X k úverovej zmluve zo dňa 09.09.2014 a tiež určenia, že Zmluva o záložnom práve č. XXX/XX zo dňa 19.07.2012 (ďalej len „zmluva o záložnom práve“) je neplatná a že záložné právo žalovaného na nehnuteľnosti v katastrálnom území C., obec G., okres G., a to pozemok parcely registra „C“ parcelné číslo XXXX, o výmere 387 m² – zastavané plochy a nádvoria a stavba na parcele č. XXXX, súp. č. XX – rekreačná chata, zapísané na LV č.XXXX, vedenom Okresným úradom Zvolen, kat. odbor, neexistuje. Právny predchodca žalobcov sa tiež domáhal voči žalovanému primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2.500,00 € a náhrady trov konania. Právny predchodca žalobcov sa súčasne domáhal nariadenia predbežného opatrenia, ktorým by súd uložil žalovanému povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva k predmetným nehnuteľnostiam. Svoj návrh odôvodnil tým, že strany sporu uzatvorili spotrebiteľské zmluvy, ktoré neboli individuálne dojednané, obsahujúce množstvo neprijateľných zmluvných podmienok, ustanovení odporujúcich zákonu a ako celok či niektoré ich ustanovenia sú v rozpore s dobrými mravmi. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení odôvodnil okrem potreby istoty v tom, aká je výška jeho záväzku voči žalovanému, aj bezprostrednou hrozbou straty jediného obydlia.

1.2 Súd prvej inštancie vo veci rozhodol rozsudkom dňa 13.06.2016. Proti predmetnému rozsudku podal žalovaný odvolanie. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením č.k. 13Co/561/2016-237 zo dňa 22.05.2018 rozsudok súdu prvej inštancie zo dňa 13.06.2016 v časti výroku I. až VIII. a v súvisiacom X. výroku o trovách konania zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolacie konanie v časti IX. výroku predmetného rozsudku zastavil. Odvolací súd súdu prvej inštancie uložil v ďalšom konaní zistiť, či sú jednotlivé články úverovej zmluvy oddeliteľné od úverovej zmluvy tak ako to má na mysli § 41 Občianskeho zákonníka, pokiaľ súd prvej inštancie dospeje k záveru, že jednotlivé články úverovej zmluvy sú neprijateľné a teda neplatné.

1.3 V ďalšom obsahu napadnutého rozsudku súd prvej inštancie uviedol vykonané dokazovanie, závery z neho vyplývajúce, na vec aplikoval ustanovenia § 7 ods. 1, § 11 ods. 2, zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o úvere medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z.z.“), § 34, § 39, § 52 ods. 11, § 53 ods. 1, 2, 3, 5 a 10, § 151a, § 151b ods. 1 až 4, § 151c ods. 1, § 552 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 497, § 503 ods. 1, § 503 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“) a § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o úvere medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným (ďalej len „zákon č. 250/2007 Z.z.“).

1.4 K otázke preukázania naliehavého právneho záujmu žalobcami súd prvej inštancie uviedol, že žaloba, ktorou sa žalobca majúci v právnom vzťahu, ktorého sa vec týka, postavenie spotrebiteľa, domáha vyslovenia (určenia) neprijateľnosti zmluvných podmienok, resp. vyslovenia ich neplatnosti z dôvodu neprijateľnosti, nie je určovacou žalobou podľa § 137 ods. 1 písm. c/ CSP. Ide o osobitný druh žaloby patriacej spotrebiteľovi s cieľom domáhať sa proti porušiteľovi ochrany svojho práva a pred neprijateľnými podmienkami na súde, ktorá má podklad v osobitných predpisoch (§ 53 Občianskeho zákonníka a § 3 zákona č. 250/2007 Z.z.). V prípade takejto žaloby nie je preto potrebné tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem.

1.5 Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z.z. veriteľ je pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred zmenou tejto zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru povinný posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, pričom berie do úvahy najmä dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru. Sankcia za porušenie tejto povinnosti vyplýva z § 11 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z., a to ak veriteľ nekonal s odbornou starostlivosťou nie je oprávnený vyžadovať od spotrebiteľa jednorázové splatenie spotrebiteľského úveru. Žalovaný súdu prvého stupňa dňa 01.12.2020 oznámil, že schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver v zmysle uzatvorenej úverovej zmluvy preveroval z oznámenia Sociálnej poisťovne, z ktorej vyplýva, že právny predchodca žalobcov poberal v čase uzatvorenia úverovej zmluvy starobný dôchodok v sume 334,70 €, pričom z dôchodku sa mu v tom čase vykonávali exekučné zrážky v sume 73,60 €. Súd prvého stupňa mal za to, že žalovaný povinnosť posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať úver riadne nesplnil. Ak by táto povinnosť mala byť splnená, znamená to, že žalobca by musel mať preukázateľne

taký pravidelný príjem, ktorý by mu za obdobie 6 mesiacov v zmysle uzatvorenej úverovej zmluvy, t.j. od 19.07.2012 do 19.01.2013 umožnil splatiť úver spolu s odplatom v sume 5.664,00 €. Aj keď prvých 6 splátok bolo v sume 144,00 €, žalobca ako dôchodca by musel byť schopný odložiť každý mesiac 800,00 € na to, aby nasporil na poslednú splátku v sume 4.800,00 €. Popri tom by musel byť ešte schopný zo svojho príjmu uhrádzať ostatné bežné životné náklady ako stravu, lieky, energie, bývanie a podobne. Z listinných dôkazov, ktoré sú obsahom súdneho spisu vyplývalo, že už v tom čase mal voči sebe vedené exekúcie, pretože na nehnuteľnostiach, na ktoré bolo zriadené záložné právo už v čase poskytnutia úveru viazali exekučné záložné práva. Z uvedeného, podľa názoru súd prvej inštancie jasne vyplývalo, že veriteľ povinnosť podľa § 7 ods.1 zákona č. 129/2010 Z.z. nesplnil a preto nebol oprávnený požadovať od právneho predchodcu žalobcov jednorazové splatenie spotrebiteľského úveru.

1.6 Súd prvej inštancie dospel k záveru, že predlžovanie splatnosti a navyšovanie úveru v znení neskôr podpísaných dodatkov k úverovej zmluve nebolo v záujme dlžníka – spotrebiteľa, pretože aj keby sa dlžník omeškal s poslednou splátkou, veriteľ by nemohol splnenie požadovať jednorazovo. Počas uzatvorenia všetkých štyroch dodatkov k úverovej zmluve platila povinnosť veriteľa skúmať schopnosť spotrebiteľa úver splácať, a to aj pred zmenou zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru. Z vývoja zmluvného vzťahu medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným však bolo zrejmé, že dlžník nebol schopný poslednú splátku úveru včas splatiť. Z obsahu všetkých štyroch dodatkov uzatvorených k úverovej zmluve jasne vyplýva, že dlžník bol nútený tieto dodatky podpisovať, pretože čelil tlaku z neschopnosti zaplatiť poslednú splátku jednorazovo (splátka istiny), pričom veriteľ to nebol oprávnený od neho požadovať. Právny predchodca žalobcov rovnako čelil tlaku z možnej realizácie záložného práva. Z uvedených dôvodov podpisoval dodatky, ktoré boli pre neho čím ďalej tým viac nevýhodnejšie. V dôsledku toho, že veriteľ ani neoveril jeho schopnosť úver splácať, resp. túto schopnosť dlžníka neoveril riadne, dlžník nebol schopný úver ani refinancovať z iných seriózných bankových zdrojov, a teda bol na podpisovanie ďalších dodatkov tak povediac odkázaný.

1.7 Z uvedeného súd prvej inštancie vyvodil, že uzatváranie jednotlivých dodatkov k úverovej zmluve nebolo v záujme spotrebiteľa, ale v skutočnosti v záujme veriteľa. Článok J.. zmluvy o úvere – splátkový kalendár je dojednaním o výške a frekvencii splátok, ale aj o tom, či sa tieto splátky započítavajú na istinu úveru alebo na úroky. Z obsahu úverovej zmluvy bolo zrejmé, že splátkový kalendár bol vopred pripravený veriteľom, ktorý takýto typ splátkového kalendára používal opakovane. Takéto dojednanie splátkového kalendára spôsobovalo značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Pretože dôvodom prečo si dlžník berie úver je zvyčajne to, že nedisponuje peňažnými prostriedkami v takej výške akú momentálne potrebuje na uspokojenie svojich potrieb s tým, že prostredníctvom úveru si takéto prostriedky zaobstará (zvyčajne jednorazovo), zaväzuje sa ich v závislosti od výšky svojich očakávaných príjmov splácať po dlhší čas. Z úveru teda pre neho vyplýva výhoda, že disponuje naraz väčším obnosom peňazí a splácať ich môže postupne v závislosti od svojich príjmov. V súvislosti s dojednaným splátkovým kalendárom bol však takýto princíp výhod vyplývajúcich z poskytnutia úveru popretý. Problém dlžníka sa odsúval, pretože ak potreboval naraz 4.800,00 € v deň poskytnutia úveru (z ktorých mu zrejme hneď bola strhnutá prvá splátka 144,00 € eur a poplatok 100,00 €), tak v dôsledku takto dojednaného splátkového kalendára ich bude potrebovať naraz o pol roka v deň splatnosti poslednej splátky. Takto nastavený splátkový kalendár, keď veriteľ poskytol dlžníkovi pomerne veľkú sumu peňazí na krátky čas (6 mesiacov) jednoznačne neprímerane zvýhodňoval veriteľa. Pretože istina úveru sa počas celej doby trvania zmluvy neznižovala a umožňovala počas celej doby trvania zmluvy veriteľovi požadovať úroky celej požičanej sumy. Zároveň neprímerane zvyšovala riziko zlyhania splácania úveru s tým, že ku dňu splatnosti poslednej splátky, dlžník, vzhľadom na svoje príjmy, takouto čiastkou nebude disponovať a požičanú istinu naraz nevráti. To sa v danej veci aj potvrdilo, keď dlžník nebol schopný takúto vysokú sumu vrátiť ani po predĺžení a samozrejme navýšení zmluvy prostredníctvom neskôr podpísaných dodatkov.

1.8 Vychádzajúc z toho, že veriteľ už pri poskytnutí úveru požadoval jeho zabezpečenie prostredníctvom zmluvy o záložnom práve na nehnuteľnosť, ktorej hodnota bola nepomerne vyššia než suma poskytnutého úveru, bolo možné podľa súdu prvej inštancie dôvodne predpokladať, že si bol takéhoto scenára zlyhania úveru vedomý. Tento predpoklad len posilňovali listinné dôkazy, a to zmluva o úvere a zmluva o zriadení záložného práva, z ktorých vyplývalo, že na predmetne zálohu vo vlastníctve dlžníka už v čase poskytnutia úveru a zriadenia záložného práva boli zapísané exekučné záložné práva. Veriteľovi teda bolo zrejmé, že dlžník mal už v čase poskytnutia úveru problémy s plnením svojich záväzkov. Takéto dojednanie splátkového kalendára znamenalo, že dlžník keďže nebol schopný

poslednú splátku úveru zaplatiť, bol nútený opätovne žiadať veriteľa o predĺženie úveru a ďalšie splátky. V čase podpisu prvého dodatku z poskytnutého úveru síce zaplatil už 864,00 €, ale v momente predĺženia zmluvy sa stále jeho záväzok smerom nadol nepohol a stále dĺžil 4.800,00 € rovnako ako v prvý deň poskytnutia úveru. Takéto dojednanie nepochybne spôsobovalo značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa, ktorý síce platí, ale z istiny úveru neubúdalo a zvýhodňovalo veriteľa, ktorý poberal úroky počas celej doby trvania zmluvy z plnej sumy úveru. Teda aj o podpis prvého a ďalších dodatkov spotrebiteľ žiadal v situácii, že síce plnil a platil, ale dĺžil presne tú istú sumu čo pred 6-timi mesiacmi. Podobná situácia sa opakovala aj v čase podpisu ďalších dodatkov k úverovej zmluve. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie dojednaný splátkový kalendár vyhodnotil ako neprijateľnú podmienku. Takéto dojednanie znamenalo zhoršenie právneho postavenia spotrebiteľa, ktoré by mu v prípade takého „nedojednania“ vyplývalo zo zákona, konkrétne z § 503 ods. 2 Obchodného zákonníka. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie určil, že bod J.. splátkový kalendár úverovej zmluvy č. XXX/XXXX zo dňa 19.07.2012 uzatvorenej medzi žalovaným ako veriteľom a právnym predchodcom žalobcov ako dlžníkom je neprijateľná zmluvná podmienka.

1.9 Podľa § 503 ods. 2 Obchodného zákonníka, ak sa poskytnuté peňažné prostriedky majú vrátiť v splátkach, sú v deň splatnosti každej splátky splatné aj úroky z tejto splátky. Podľa uvedeného ustanovenia sa úroky platia spolu s istinou. Toto ustanovenie je podľa úpravy Obchodného zákonníka dispozitívne, teda sa od neho možno vo všeobecnosti odkloniť, avšak odklon od neho v predmetnej veci znamenalo podstatné zhoršenie postavenia dlžníka – spotrebiteľa voči veriteľovi – dodávateľovi. Pri započítaní zaplatených splátok je potrebné vychádzať z dispozitívnej úpravy § 503 ods. 2 Obchodného zákonníka s tým, že tieto sa započítavajú na istinu a úroky a nielen na úroky. Keďže pôvodný splátkový kalendár započítania splátok obsiahnutý v úverovej zmluve bol dohodnutý neplatne, neplatené sú aj všetky jeho zmeny v nasledujúcich dodatkoch. Zároveň platí, že v každom z uvedených dodatkov je uvedená aj nesprávna výška úveru, pretože dlžná suma bola v skutočnosti vždy nižšia. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie preto určil, že dodatky M. X. Q. X. k úverovej zmluve č. XXX/XX, uzatvorené medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným sú neplatné.

1.10 Pretože záložné právo v tomto prípade umožňovalo veriteľovi bez akejkoľvek nezávislej kvantifikácii vymôcť aj plnenia keď uzatvorené dodatky k úverovej zmluve sú pre svoj obsah neplatné, pretože rozsah záväzkov spotrebiteľa na istine bol v skutočnosti iný, keďže dohoda o započítaní splátok iba na úroky bola neprijateľnou zmluvnou podmienkou a spotrebiteľ splátkami splácal aj istinu nielen úroky, a teda rozsah jeho záväzkov bol iný, nižší než mu dodávateľ v skutočnosti deklaroval a rovnako záložné právo malo zabezpečovať aj splnenie záväzkov zo zmluvných pokút, úrokov z omeškania, ktoré boli sami o sebe neprijateľnými zmluvnými podmienkami, dokonca aj budúce, ešte nevzniknuté pohľadávky dodávateľa voči spotrebiteľovi, pričom záložným právom, podľa obsahu záložnej zmluvy, malo byť dokonca zabezpečené aj bezdôvodné obohatenie, tak za týchto okolností súd prvej inštancie určil, že zmluva o záložnom práve, uzatvorená medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným je neplatná a záložné právo žalovaného na nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území C., obec G., O. G., a to pozemok registra C, parcela č. XXXX o výmere 387 m² – zastavané plochy a nádvorja a stavba na parcele č. XXXX súp. č. XX, druh stavby rekreačná chata, nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX, vedené Okresným úradom Zvolen, katastrálnym odborom, neexistuje.

1.11 Vo zvyšnej časti súd prvej inštancie žalobu zamietol, čo do nároku na zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia z dôvodu, že tvrdené zdravotné problémy právneho predchodcu žalobcov boli dlhodobejšieho charakteru, a aj podľa samotného vyjadrenia právneho predchodcu žalobcov, nebolo priamou príčinou vzniku zdravotných problémov správanie sa žalovaného. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného práva spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany. V konaní neboli preukázané skutočnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie žalovaného nároku.

1.12 O nároku na trovy konania strán sporu súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len "CSP") podľa zásady pomeru úspechu v konaní. Žalobcom, ktorí boli v konaní úspešní čo do právneho základu veci, súd prvej inštancie priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. f/ a písm. h/ CSP, ktorým ho napadol v rozsahu výrokov I., II., III., IV., V., VI., VII. a IX.

2.1 K otázke naliehavého právneho záujmu na určovacích žalobách žalovaný poukázal na to, že doktrína i pomerne konštantná judikatúra sa zhodli na tom, že naliehavý právny záujem je nevyhnutným predpokladom úspešnosti určovacej žaloby. S právnym záverom súdu prvej inštancie, v zmysle ktorého sa v danom prípade jedná o osobitný druh žaloby patriacej spotrebiteľovi s cieľom domáhať sa proti porušiteľovi ochrany svojho práva a pred neprijateľnými podmienkami na súde, ktorá má podklad v osobitných predpisoch, v prípade ktorej nie je potrebné tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem, sa žalovaný s poukazom na znenie § 137 CSP nestotožnil a namietol, že vo výpočte druhov žalôb podľa § 137 Civilného sporového poriadku absentuje žaloba na určenie neplatnosti právneho úkonu, jej miesto nahradila žaloba na určenie, či tu právo je, alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Tvrdil, že aj samotní autori CSP a autori najuznávanejšieho komentára k CSP sa zhodujú, že hoci výpočet § 137 CSP je len demonštratívny, žaloba výlučne na určenie zmluvnej podmienky v individuálnom spotrebiteľskom spore už neprichádza do úvahy. Ďalej poukázal na § 11 ods. 4 zák. č. 129/2010 Z.z., v zmysle ktorého spotrebiteľ sa môže pred súdom domáhať určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou.

2.2 V nadväznosti na vyššie uvedené a posúdenie otázky existencie naliehavého právneho záujmu na určenie neplatnosti jednotlivých zmluvných podmienok úverovej zmluvy a neplatnosti uzatvorených dodatkov, bolo podľa žalovaného potrebné prihliadať predovšetkým na skutočnosť, že v konaní pred Okresným súdom Zvolen č. k. 10Csp/72/2016 súd rozsudkom zo dňa 05.04.2017, právoplatným dňa 06.06.2017, zaviazal právneho predchodcu žalobcov k zaplateniu sumy 2.900,00 € žalovanému, a to spolu s úrokom vo výške 5 % ročne zo sumy 2.900,00 € od 14.06.2016 do zaplatenia. Predmetom sporu 10Csp/72/2016 bol pritom nárok žalovaného voči právnenému predchodcovi žalobcov titulom bezdôvodného obohatenia, vzhľadom na neplatnosť úverovej zmluvy č. XXX/XX a následne prijatých dodatkov, resp. bezúročnosť a bezpoplatkovosť poskytnutého úveru. Žalovaný bol preto názoru, že vzhľadom na právoplatne skončené konanie, ktoré definitívne vyriešilo otázku, aká je výška pohľadávky žalovaného voči právnenému predchodcovi žalobcov titulom uzatvorenej úverovej zmluvy, resp. titulom bezdôvodného obohatenia z dôvodu neplatnosti tejto úverovej zmluvy, alternatívne bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru, už v čase rozhodovania súdu prvej inštancie v konaní sp. zn. 9C/151/2015 nebol daný naliehavý právny záujem na žalobných návrhoch týkajúcich sa určenia neplatnosti úverovej zmluvy, alebo určenia neprijateľnosti akejkoľvek zo zmluvných podmienok tejto úverovej zmluvy, ako aj neplatnosti následne prijatých dodatkov k úverovej zmluve, nakoľko takéto určujúce výroky súdu už za súčasného stavu a za existencie právoplatného rozsudku Okresného súdu Zvolen zo dňa 05.04.2016 sp. zn. 10Csp/72/2016 žiadnym spôsobom nemohli zmeniť právne postavenie žalobcov, nakoľko o výške pohľadávky žalovaného voči žalobcom už neboli žiadne pochybnosti.

2.3 K otázke existencie naliehavého právneho záujmu na výrokoch VI. a VII. žalovaný poukázal na skutočnosť, že súd prvej inštancie sa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia absolútne nezaoberal touto otázkou a úplne ju vo svojom rozhodnutí odignoroval. Pritom podľa žalovaného minimálne na jednom z uvedených žalobných návrhov nemôže byť naliehavý právny záujem už len z dôvodu duplicity týchto určujúcich výrokov. Pre úplnosť dodal, že tak v prípade určenia neplatnosti zmluvy o záložnom práve, ako aj určenia neexistencie záložného práva, nevyplýval naliehavý právny záujem ani z osobitného právneho predpisu v zmysle § 137 písm. c/ a d/ CSP a ani samotný žalobcovia tento naliehavý právny záujem nijakým spôsobom nepreukázali. Otázka existencie naliehavého právneho záujmu na výrokoch ad. E.. Q. E.. napadnutého rozhodnutia, teda zostala napriek rozhodnutiu súdu prvej inštancie úplne nezodpovedaná. Absencia naliehavého právneho záujmu je pritom dôvodom zamietnutia žaloby, pričom súd má skúmať existenciu naliehavého právneho záujmu z úradnej povinnosti.

2.4 K dôvodom neplatnosti zmluvy o záložnom práve a neexistencie záložného práva žalovaný poukázal na to, že v súvislosti s neplatnosťou záložnej zmluvy súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia poukázal predovšetkým na neprimeranosť medzi výškou zabezpečenej pohľadávky a hodnotou zálohu, ako aj na neplatnosť uzatvorených dodatkov k úverovej zmluve. Podľa žalovaného súd prvej inštancie jednak dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a súčasne vec nesprávne právne posúdil. Namietol, že skutočnosť, že založená vec má inú (väčšiu alebo menšiu) hodnotu, než je hodnota zálohom zabezpečenej pohľadávky, sama osebe nemôže spôsobiť neplatnosť záložnej zmluvy. Vyššie uvedený záver platí bez ohľadu na to, či záložný dlžník (záložca) je

zároveň obligačným dlžníkom alebo či zabezpečenie zálohom poskytuje odlišná osoba. Je totiž vecou záložcu, či svoju vec založí alebo nie. To, akú skutočnú hodnotu má založená vec, si má preto zistiť záložný dlžník a sám zvážiť, či na zriadenie záložného práva dá súhlas. Skutočnosť, že záložný dlžník nemal náležitú predstavu (nezistil si), akú hodnotu má ním založená vec, tak nemôže mať vplyv na platnosť záložnej zmluvy (rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 16.04.2009 sp. zn. 21Cdo 1425/2008). Najvyšší súd ČR vo vyššie citovanom ustanovení okrem iného zdôrazňuje, že zákon pre vznik záložného práva podmienku proporcie medzi hodnotou (výškou) zabezpečenej pohľadávky a hodnotou zálohu neustanovuje. Okolnosť, že záloh má prípadne väčšiu (aj niekoľkonásobne) alebo menšiu hodnotu, ako je hodnota zabezpečenej pohľadávky, preto na platnosť záložnej zmluvy nemôže mať vplyv. Žalovaný súčasne zdôraznil, že súd prvej inštancie v konaní žiadnym spôsobom nezisťoval hodnotu zálohu ku dňu uzatvorenia úverovej zmluvy, napriek tomu v odôvodnení konštatuje, že hodnota zálohu bola v značnom nepomere k hodnote pohľadávky, ktorú ani bližšie nešpecifikoval. Pre úplnosť žalovaný uviedol, že ustanovenie § 53 ods. 4 písm. s/ Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa za neprijateľnú zmluvnú podmienku považuje ustanovenie požadujúce, aby spotrebiteľ poskytol zabezpečenie splnenia svojho záväzku v hodnote neprimerane vyššej, ako je výška jeho záväzku vyplývajúceho zo spotrebiteľskej zmluvy, bolo včlenené do Občianskeho zákonníka až novelou uskutočnenou zákonom č. 102/2014 Z. z. s účinnosťou od 13.06.2014, t.j. po uzatvorení úverovej a zmluvy o záložnom práve medzi žalovaným ako veriteľom a právnym predchodcom žalobcov ako dlžníkom. Poukazovanie súdu prvej inštancie na neplatnosť dodatkov v súvislosti s odôvodňovaním neplatnosti zmluvy o záložnom práve podľa žalovaného rovnako nemohlo obstáť predovšetkým s ohľadom na fakt, že tieto dodatky boli uzatvárané až po uzatvorení zmluvy o záložnom práve. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dospel žalovaný k záveru, že nebol daný žiaden právny dôvod na vyslovenie absolútnej neplatnosti zmluvy o záložnom práve, obzvlášť za situácie ak súd prvej inštancie nevyhlásil za neplatnú úverovú zmluvu a súčasne o výške pohľadávky žalovaného voči žalobcom, už vzhľadom na právoplatný rozsudok Okresného súdu Zvolen zo dňa 05.04.2017, sp.zn. 10Csp/72/2016, neboli žiadne pochybnosti.

2.5 S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti, preto žalovaný žiadal, aby Krajský súd v Banskej Bystrici ako odvolací súd podľa § 388 a § 390 CSP napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu zamietol a žalobcov zaviazal spoločne a nerozdielne v plnom rozsahu nahradiť žalovanému trovy prvoinštančného ako aj odvolacieho konania.

3. Žalobcovia sa k podanému odvolaniu nevyjadrili.

4. V dôsledku podaného odvolania Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací (§ 34 CSP), preskúmal vec v rozsahu podľa § 379, rešpektujúc viazanosť odvolacími dôvodmi podľa § 380 CSP a vzhľadom k tomu, že mal za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakoval sám na pojednávaní konanom dňa 29.05.2024. Odvolací súd v súlade s § 390 CSP sám rozhodol vo veci, v súlade s § 387 ods. 1 CSP napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a VII. potvrdil a v súlade s § 388 CSP napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. až VI. a vo výroku IX. zmenil tak, ako to vyplýva z výroku tohto rozhodnutia z dôvodu, že neboli splnené podmienky na potvrdenie, ani na zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie.

5. Z dôvodu, že odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný, pri posudzovaní veci sa zaoberal len námietkami uvedenými v odvolaní a procesným postupom okresného súdu, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozsudku z hľadiska, či došlo k vadám, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

6. V konaní súdu prvej inštancie odvolací súd nezistil vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok.

7. Žalovaný v podanom odvolaní navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu zamietne.

7.1 Z prechodných ustanovení CSP vyplýva, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (§ 470 ods. 1 CSP) s tým, že právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované (§ 470 ods. 1 veta prvá CSP). Z uvedeného dôvodu sa v danom konaní podmienky prípustnosti určovacej žaloby spravovali procesným predpisom účinným v čase podania žaloby, ktorým bol zákon č. 99/1963

Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“), ktorý v § 80 písm. c/ stanovoval, že návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

7.2 Základným procesným predpokladom úspešnosti určovacej žaloby (akou je aj žaloba v preskúmvanej veci) bola v zmysle § 80 písm. c/ OSP existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musel zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musel byť daný aj v čase rozhodovania. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snád len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 1MCdo 1/2009 skonštatoval, že „Pri skúmaní podmienok uvedených v § 80 písm. c/ OSP, umožňujúcich riešenie práva, resp. právneho vzťahu súdnym rozhodnutím treba vychádzať z toho, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o úvere, pôžičke má žalobca – spotrebiteľ (ktorého špecifické postavenie ako slabšej strany v spore osvedčuje predovšetkým úprava v komunitárnom práve, početná judikatúra súdov európskych spoločenstiev, v nie poslednom rade i domáca právna úprava), pretože potrebuje mať vyriešenú otázku, aký je jeho skutočný dlh nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov v prípade čiastočnej neplatnosti zmluvy, týkajúcej sa odplaty (úroky, poplatky). Jeho postavenie sa stane istejšie, nebude vystavený sankciám za nezaplatenie odplaty; ktorá je v rozpore s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka).“ Určovacia žaloba je preventívneho charakteru a má miesto jednak tam, kde možno pomocou nej eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov.

7.3 Ako správne poukázal súd prvej inštancie žaloba, ktorou sa žalobca (majúci v právnom vzťahu, ktorého sa vec týka, postavenie spotrebiteľa) domáha vyslovenia (určenia) neprijateľnosti zmluvných podmienok, resp. vyslovenia (určenia) ich neplatnosti z dôvodu neprijateľnosti, nie je určovacou žalobou v zmysle § 80 písm. c/ OSP (s účinnosťou od 01.07.2016 v zmysle § 137 písm. c/ CSP), ide o osobitný druh žaloby patriaci spotrebiteľovi s cieľom domáhať sa proti porušiteľovi ochrany svojho práva pred neprijateľnými podmienkami na súde, ktorá má podklad v osobitných predpisoch (§ 53 ods. 1, ods. 4 a 5 a § 53a Občianskeho zákonníka, § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z.). V prípade takejto žaloby nie je preto potrebné tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo 235/2017, sp. zn. 6Cdo/27/2018).

8. Prvým výrokom napadnutého rozsudku súd prvej inštancie určil, že bod J.. splátkový kalendár úverovej zmluvy uzatvorenej medzi žalovaným ako veriteľom a právnym predchodcom žalobcov ako dlžníkom je neprijateľná zmluvná podmienka. Ako bolo už vyššie konštatované, v takomto prípade spotrebiteľ ako žalobca nemá procesnú povinnosť tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem. Uvedeným výrokom sa priamo nedeklarovala existencia práva, ale sa deklarovala existencia nečestnej podmienky, ktorá bola v spotrebiteľskej zmluve od jej vzniku. Z uvedeného dôvodu odvolací súd odvoláciu námietku nedostatku naliehavého právneho záujmu na uvedenom určení považoval za nedôvodnú.

9. Súd prvej inštancie vo výrokoch II. až V. určil neplatnosť dodatkov M. X Q. M. X k úverovej zmluve uzatvorených medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaným, a to z dôvodu, že pôvodný splátkový kalendár započítania splátok obsiahnutý v zmluve o úvere bol dohodnutý neplatne, a preto ako neplatené vyhodnotil aj všetky jeho zmeny v nasledujúcich dodatkoch, v ktorých bola navyše nesprávne uvedená aj výška úveru. Žalovaný v podanom odvolaní poukázal na to, že v dôsledku právoplatného rozhodnutia vo veci vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 10Csp/72/2016 zo dňa 05.04.2016, ktoré definitívne vyriešilo otázku, aká je výška pohľadávky žalovaného voči právnemu predchodcovi žalobcov titulom bezdôvodného obohatenia (z dôvodu neplatnosti úverovej zmluvy, resp. bezúročnosti a bezpoplatkovosti na základe nej poskytnutého úveru), už v čase vydania napadnutého rozhodnutia nebol daný naliehavý právny záujem na žalobných návrhoch týkajúcich sa určenia neplatnosti úverovej zmluvy a jej dodatkov. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na to, že naliehavý právny záujem žalobcu na určení neplatnosti

právneho úkonu je potrebné skúmať so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu, predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním určovacej žaloby a konečný zmysel žalobcom navrhovaného rozhodnutia. Vzhľadom k tomu, že o výške pohľadávky žalovaného voči žalobcom bolo právoplatne rozhodnuté, t.j. v čase rozhodovania súdu prvej inštancie o výške dlhu žalobcov už neboli pochybnosti a táto bola ustálená, určenie neplatnosti dodatkov úverovej zmluvy v tomto čase už nemalo pre žalobcov žiadny konkrétny význam a nebolo prostriedkom, prostredníctvom ktorého by mohli dosiahnuť odstránenie neistoty v právnom vzťahu so žalovaným. Z uvedených dôvodov možno súhlasiť so žalovaným, že na takomto určení v čase vydania napadnutého rozhodnutia neexistoval naliehavý právny záujem, a preto odvolací súd dospel k záveru, že podaná žaloba v tejto časti nie je spôsobilým (prípustným a efektívnym) procesným nástrojom ochrany práv žalobcov a napadnuté rozhodnutie vo výrokoch II. až V. zmenil tak, že žalobu z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v tejto časti zamietol.

10. Žalovaný v podanom odvolaní ďalej namietal absenciu naliehavého právneho záujmu na určení podľa neho duplicitných výrokov napadnutého rozhodnutia o určení neplatnosti zmluvy o záložnom práve (VI. výrok) a o určení neexistencie záložného práva (VII. výrok). V prejednávanej veci sa súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na takomto určení osobitne nezaoberal. Vychádzal z predpokladu, že aj týchto prípadoch sa jedná o žalobu spotrebiteľa, ktorou sa domáha vyslovenia neplatnosti zmluvných podmienok z dôvodu neprijateľnosti. No rovnako ako v predchádzajúcom prípade sa vzhľadom k tomu, že sa žalobcovia ako spotrebiteľia nedomáhali ochrany svojich individuálnych spotrebiteľských práv žalobou o určení neplatnosti konkrétnej zmluvnej podmienky obsiahnutej v texte zmluvy o záložnom práve z dôvodu jej neprijateľnosti, ale domáhali sa určenia neplatnosti záložnej zmluvy ako celku a neexistencie záložného práva, jedná sa o určovanie výrokov v zmysle § 80 písm. c/ OSP, v prípade ktorých preukázanie naliehavého právneho záujmu predstavuje procesnú podmienku prípustnosti určovacej žaloby.

11. V súvislosti s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu pri žalobe o určení neplatnosti zmluvy o záložnom práve odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že žaloba o určení nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak má požadované určení len povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie právny vzťah alebo právo, a to najmä vtedy, ak takáto predbežná otázka nerieši alebo nemôže riešiť celý obsah alebo dosah sporného právneho vzťahu alebo práva. Právna otázka, či záložná zmluva je alebo nie je platným právnym úkonom predstavuje iba vyriešenie predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či na nehnuteľnostiach žalobcov (ako záložcov) viazne v prospech žalovaného (ako záložného veriteľa) záložné právo. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/89/2007 ustálil, že „Vzhľadom na to, že určením platnosti alebo neplatnosti záložnej zmluvy sa nemôže vyriešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu medzi účastníkmi, nemôže byť na takomto určení naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ OSP. Stav ohrozenia práva žalobcu alebo neistotu v jeho právnom postavení možno preto odstrániť len určením, či tu je alebo nie je záložné právo, prípadne, ak už došlo k realizácii záložného práva, určením, či tu je alebo nie je iné právo (napr. vlastnícke).“ Z dôvodu, že výrokom o určení neplatnosti zmluvy o záložnom práve sa stav ohrozenia práva žalobcov alebo neistota v ich právnom postavení neodstráni, ale sa jedná len o predbežnú otázku, ktorú musí súd rozhodujúci o neexistencii záložného práva posúdiť, odvolací súd napadnuté rozhodnutie vo výroku VI. zmenil tak, že žalobu v tejto časti z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení zamietol. V súvislosti s určením neexistencie záložného práva možno naopak konštatovať, že v takomto prípade sa jedná prípustný procesný nástroj ochrany práv žalobcov, na takomto určení bol daný naliehavý právny záujem, nakoľko sa takouto žalobou odstráni neisté postavenie žalobcov, pretože v prípade, ak záložné právo neexistuje, žalovaný nie je oprávnený pristúpiť ani k výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou, resp. iným spôsobom a iba takouto žalobou sú žalobcovia spôsobilí dosiahnuť v prípade úspechu v spore výmaz neexistujúceho záložného práva zaznačeného v súčasnosti aj v katastri nehnuteľností.

12. V súvislosti s výrokmi napadnutého rozsudku o neplatnosti záložnej zmluvy a o neexistencii záložného práva žalovaný namietal aj nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie ako aj to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam.

13. Podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný.

14. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka, neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

15. Podľa § 151a Občianskeho zákonníka, záložné právo slúži na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že záložného veriteľa oprávňuje uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia pohľadávky z predmetu záložného práva (ďalej len „záloh“), ak pohľadávka nie je riadne a včas splnená.

16. Podľa § 151b ods. 1, 2 a 3 Občianskeho zákonníka (1) Záložné právo sa zriaďuje písomnou zmluvou, schválenou dohodou dedičov o vyporiadaní dedičstva, rozhodnutím súdu alebo správneho orgánu, alebo zákonom. Zmluva o zriadení záložného práva na hnutelnú vec sa nemusí uzatvoriť v písomnej forme, ak záložné právo vzniká odovzdaním veci podľa tohto zákona.

(2) V zmluve o zriadení záložného práva sa určí pohľadávka, ktorá sa záložným právom zabezpečuje, a záloh.

(3) V zmluve o zriadení záložného práva sa určí najvyššia hodnota istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje, ak zmluva o zriadení záložného práva neurčuje hodnotu zabezpečenej pohľadávky.

17. Ako už odvolací súd skonštatoval v odseku 11. odôvodnenia tohto rozhodnutia, na určení neplatnosti zmluvy o záložnom práve nie je daný naliehavý právny záujem, nakoľko v danej veci sa žalobcovia zároveň druhým žalobným petitom domáhali aj určenia, že záložné právo k označeným nehnuteľnostiam na základe tejto zmluvy o záložnom práve nevzniklo, pričom otázku neplatnosti zmluvy o záložnom práve súd rieši ako otázku prejudiciálnu k tomuto druhému žalobnému petitu. V zásade platí, že záložné právo ako zabezpečovací právny vzťah predpokladá existenciu iného právneho vzťahu medzi veriteľom a dlžníkom (vzťah zaistený), ktorý podmieňuje jeho vznik a trvanie, čo vyplýva z akcesorickej povahy záložného práva. Slúži na zabezpečenie pohľadávky s tým, že ak zabezpečená pohľadávka nie je splnená riadne a včas, záložný veriteľ sa môže domáhať jej uspokojenia zo zálohu. Záložné právo je vždy viazané na existenciu pohľadávky, to znamená, že jeho vznik a zánik sa odvíja od vzniku alebo zániku zabezpečovanej pohľadávky. Keďže záložné právo ako zabezpečovací prostriedok má akcesorickejšiu povahu, predpokladom jeho vzniku je existencia a platnosť hlavného záväzku, ktorý zabezpečuje. Ak by nedošlo k vzniku právneho vzťahu z úverovej zmluvy, nemohlo by dôjsť ani k vzniku záložného práva na základe zmluvy o záložnom práve.

17.1 Zmluva o záložnom práve je vzhľadom na povahu jej subjektov, keďže bola uzatváraná medzi záložcom (právnym predchodcom žalobcov) ako spotrebiteľom a záložným veriteľom (žalovaným) ako dodávateľom, ako aj vzhľadom k tomu, že slúžila na zabezpečenie pohľadávky zo spotrebiteľského úveru v zmysle úverovej zmluvy uzatvorenej medzi tými istými účastníkmi, zmluvou spotrebiteľskou. Ak má súd poskytnúť žalobcom ako spotrebiteľom účinnú ochranu pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, nie je to možné bez toho, aby dôsledne preskúmal základný úverový vzťah zabezpečený záložným právom, ktorý má podstatný vplyv na platnosť záložnej zmluvy a účinky záložného práva. Záložné právo platne vznikne na základe platnej záložnej zmluvy, len ak platne vznikla aj pohľadávka, na zabezpečenie ktorej má slúžiť. Ak pohľadávka, pre ktorú bolo záložné právo zriadené, v skutočnosti platne nevznikla (napr. preto, že takáto zmluva je neplatná), nie je tu záložné právo, aj keby samotná záložná zmluva bola platná. Z uvedeného dôvodu odvolací súd dospel k záveru, že skôr ako preskúma platnosť zmluvy o záložnom práve je potrebné prejudiciálne preskúmať platnosť úverovej zmluvy v spojení s jej dodatkami.

17.2 Súd prvej inštancie sa v napadnutom rozhodnutí pri odôvodnení neplatnosti zmluvy o záložnom práve a neexistencie záložného práva uspokojil len s konštatovaním neprijateľnosti zmluvnej podmienky zakotvenej v bode J.. úverovej zmluvy, neplatnosti dodatkov úverovej zmluvy a z toho vyplývajúcim neistým rozsahom záväzku žalobcov. Neplatnosť úverovej zmluvy súd prvej inštancie nekonštatoval, hoci žalobca už v podanej žalobe tvrdil, že napadnuté zmluvy obsahujú veľké množstvo neprijateľných zmluvných podmienok a ustanovení odporujúcich zákonu a dobrým mravom. Otázka neplatnosti predmetnej úverovej zmluvy už bola predmetom súdneho prieskumu v konaní vedenom na Okresnom súde Zvolen sp. zn. 10Csp/72/2016, v ktorom sa konajúci súd otázkou jej neplatnosti musel prejudiciálne zaoberať. Vzhľadom k tomu, že Tatra credit, a.s., ako žalobca, si v tomto konaní uplatnil voči R. D. (právnemu predchodcovi žalobcov) nárok na zaplatenie sumy 4.808,00 € titulom bezdôvodného obohatenia vzniknutého na základe plnenia z neplatnej úverovej zmluvy, vzhľadom na argumentáciu právnej zástupkyne žalovaného uvedenú na pojednávaní konanom dňa 21.06.2021, kde uviedla „že o plnení z neplatnej zmluvy bolo v podstate už rozhodnuté“, ako aj na argumentáciu žalovaného uvedenú

v odvolaní, kde uviedol „Predmetom sporu 10Csp/72/2016 bol pritom nárok žalovaného voči právnomu predchodcovi žalobcov titulom bezdôvodného obohatenia, vzhľadom na neplatnosť úverovej zmluvy č. XXX/XX a následne prijatých dodatkov, resp. bezúročnosť a bezpoplatkovoť poskytnutého úveru“ odvolací súd nevidí dôvod, pre ktorý by sa od uvedeného, v terajšom štádiu konania už nesporného posúdenia neplatnosti úverovej zmluvy, mal odchýliť. V dôsledku konštatovania absolútnej neplatnosti úverovej zmluvy a za súčasného určenia existencie neprijateľnej zmluvnej podmienky v bode J.. úverovej zmluvy, odvolací súd považoval za nadbytočné analyzovať neplatnosť ďalších čiastkových zmluvných podmienok obsiahnutých v úverovej zmluve (výšky úrokovej sadzby stanovenej v rozpore s dobrými mravmi, neplatnej voľby režimu Obchodného zákonníka, neprimerane vysokých zmluvných pokút, či neplatnej rozhodcovskej doložky), ktorých neprijateľnosť žalobca v žalobe zamietal.

17.3 Vo vzťahu k posudzovanej veci je významným práve akcesorický vzťah záložného práva k zabezpečenej pohľadávke, z ktorého vyplýva, že predpokladom vzniku a trvania záložného práva je práve existencia zabezpečenej pohľadávky. Na základe platnej záložnej zmluvy vznikne záložné právo len vtedy, ak platne vznikla aj pohľadávka na zabezpečenie ktorej má slúžiť (ak pohľadávka, pre ktorú bolo záložné právo zriadené v skutočnosti platne nevznikla, nie je tu záložné právo aj keby bola samotná záložná zmluva bezvadná). Vzhľadom na vyššie konštatovanú neplatnosť úverovej zmluvy neexistuje pohľadávka v zmysle Časti 1 ods. 3 písm. a/ až f/ zmluvy o záložnom práve, ktorá má byť zabezpečená záložným právom. Uvedená právna skutočnosť nie je síce dôvodom neplatnosti zmluvy o záložnom práve, avšak táto okolnosť má za následok, že záložné právo k takejto pohľadávke nevzniklo.

18. V súvislosti s posudzovaním existencie záložného práva odvolací súd považuje za potrebné upriamiť pozornosť aj na znenie zmluvy o záložnom práve. Záložná zmluva musí obligatórne obsahovať špecifikáciu pohľadávky, ktorá má byť zabezpečená záložným právom. Zabezpečená pohľadávka, existujúca aj budúca, musí byť riadne identifikovaná. Pohľadávka je dostatočne vymedzená vtedy, ak je zistiteľná, o akú pohľadávku ide a ak ju nie je možné zameniť s inou pohľadávkou. V záložnej zmluve je potrebné uviesť deň a právny dôvod vzniku pohľadávky a jej predmet, v prípade peňažnej pohľadávky je potrebné vyjadriť jej výšku, splatnosť, výšku úrokov a výšku úrokov z omeškania. Uvedenej požiadavke vyhovuje len špecifikácia pohľadávky v zmysle Časti 1 ods. 3 písm. a/ zmluvy o záložnom práve, ktorú však, ako odvolací súd skonštatoval v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia, nevznikla. Budúce pohľadávky špecifikované jednak ako pohľadávky, ktoré v budúcnosti vzniknú žalovanému voči žalobcom z titulu poskytnutia akéhokoľvek ďalšieho úveru podľa úverovej zmluvy v zmysle Časti 1 ods. 3 písm. b/ až f/ zmluvy o záložnom práve, ako aj ako pohľadávky vzniknuté z právnych titulov uvedených v Časti 1 ods. 3 písm. písm. g/ až m/ zmluvy o záložnom práve, nie sú v zmluve dostatočným spôsobom individualizované, t.j. nie sú identifikované dostatočne určitým spôsobom, čo s poukazom na § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka spôsobuje v tejto časti absolútnu neplatnosť zmluvy o záložnom práve. Záložný dlžník má už v čase uzatvorenia záložnej zmluvy poznať konkrétne podmienky zmluvy (napr. úverovej), ktorá má byť uzatvorená v budúcnosti, teda poznať výšku pohľadávky, úrokov, jej splatnosť a pod., konkretizované či už v zmluve o budúcej zmluve alebo iným dostatočne jasným a určitým spôsobom. Právny predchodca žalobcov, ktorý v čase podpisu zmluvy o záložnom práve nepoznal konkrétne podmienky takýchto budúcich zmlúv, nemohol dať do zálohu nehnuteľnosti pre pohľadávky, ktoré mali v budúcnosti vzniknúť s nejasným obsahom.

19. Medzi požiadavky na platnosť záložnej zmluvy možno zaradiť aj určenie doby, kedy má budúca pohľadávka vzniknúť. Záložné právo je z povahy veci právom dočasným, nakoľko zaniká uplynutím času, na ktoré bolo zriadené a podlieha premičaniu. Znenie zmluvy o záložnom práve bez akejkoľvek časovej limitácie obdobia, v rámci ktorého budú vznikať budúce pohľadávky zabezpečené týmto záložným právom, je spôsobilé založiť neprípustný, resp. neurčitý spôsob identifikácie špecifikácie budúcej pohľadávky. Aj keď v čase dojednávania záložnej zmluvy nemusia mať účastníci presnú vedomosť, kedy takto dojednaná doba, v rámci ktorej majú budúce pohľadávky vznikať uplynie, musia mať minimálnu istotu, že uvedená skutočnosť niekedy nastane. Z predmetných ustanovení Časti 1 ods. 3 písm. písm. g/ až m/ zmluvy o záložnom práve uvedený údaj nemožno vyvodiť, čo žalobcov ako spotrebiteľov vystavuje neprípustnému riziku neprípustného, časovo neobmedzeného reťazenia nových budúcich pohľadávok, keďže záložné právo v zmysle čl. VI. ods. 1 písm. a/ zmluvy o záložnom práve zaniká až okamihom úplného splnenia celej pohľadávky spolu s úrokmi, poplatkami a všetkými účelne vynaloženými nákladmi vyplývajúcimi zo zmluvy o záložnom práve.

20. Z obsahu zmluvy o záložnom práve možno vyvodit' záver, že v Časti 1 ods. 3 písm. g/ až m/ špecifikujúcej ďalšie pohľadávky, ktoré sa záložným právom zabezpečovali bez toho, aby bola určená ich hodnota, absentuje pri nich údaj o najvyššej hodnote istiny, do ktorej sa tieto pohľadávky zabezpečovali (§ 151b ods. 3 Občianskeho zákonníka). Keďže vykonaným dokazovaním mal odvolací súd jednoznačne za preukázané, že zmluva o záložnom práve v tejto časti vôbec neurčuje ani hodnotu zabezpečených pohľadávok ani najvyššiu hodnotu istiny, do ktorej sa pohľadávky zabezpečujú, možno skonštatovať, že zmluva o záložnom práve neobsahuje v prípade uvedených záložným právom zabezpečovaných pohľadávok všetky podstatné náležitosti vyžadované zákonom, a preto je v tejto časti podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatným právnym úkonom.

21. Ako nedôvodné odvolací súd posúdil námietky nesprávneho právneho posúdenia a nesprávnych skutkových zistení súdu prvej inštancie v súvislosti s určením neplatnosti zmluvy o záložnom práve z dôvodu neprimeranosti medzi výškou zabezpečenej pohľadávky a hodnotou zálohu. Neplatnosť zmluvy o záložnom práve a neexistenciu záložného práva súd prvej inštancie neodvodzoval od uvedenej namietanej neprijateľnej podmienky (ktorá bola do § 53 ods. 4 písm. s/ Občianskeho zákonníka, ako správne poukázal žalovaný, včlenená až po uzatvorení úverovej a zmluvy o záložnom práve), ale od neexistencie resp. od spornej výšky záložným právom zabezpečovanej pohľadávky, zabezpečovania splnenia pohľadávok vyplývajúcich z neprijateľných zmluvných podmienok zakotvených v úverovej zmluve ako aj od neprípustnej resp. nedostatočnej špecifikácie ďalších v zmluve o záložnom práve zabezpečovaných pohľadávok. Na rozdiel medzi hodnotou založenej nehnuteľnosti a výškou úveru súd prvej inštancie poukázal v rámci argumentácie o neprípustnosti mechanizmu splácania úveru zakotveného v bode J.. úverovej zmluvy (ktorý vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku) a z toho vyplývajúcej značnej nerovnováhy v úprave zmluvných vzťahov v neprospech právneho predchodcu žalobcov ako spotrebiteľa, pričom hodnota založených nehnuteľností vyplývala z obsahu súdneho spisu (napr. z textu úverovej zmluvy, ktorá stanovovala poistenie zálohu na hodnotu 15 400,00 €, z oznámenia o dobrovoľnej dražbe, v zmysle ktorého všeobecná hodnota predmetu dražby činila 16 235,12 €).

22. Vzhľadom k tomu, že zmluva o záložnom práve v Časti 1 ods. 3 písm. a/ až f/ záložnej zmluvy zabezpečuje pohľadávky z neplatnej úverovej zmluvy, záložným právom zabezpečované pohľadávky, ktoré majú vzniknúť v budúcnosti uvedené v Časti 1 ods. 3 písm. b/ až m/ zmluvy o záložnom práve sú neurčité a nedostatočne špecifikované a vymedzenie zabezpečených pohľadávok uvedených v Časti 1 ods. 3 písm. g/ až m/ zmluvy o záložnom práve je neplatné aj z dôvodu neuvedenia najvyššej hodnoty istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje (ako obligatórnej náležitosti zmluvy o záložnom práve), možno prijať záver, že záložné právo danom prípade nevzniklo, a preto odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku č. VII. potvrdil.

23. Odvolací súd preskúmal i IX. výrok napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcom I. až IV. trovy konania v rozsahu 100 % do 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania. Vzhľadom k tomu, že v konaní obidve sporové strany dosiahli len čiastočný úspech (žalobcovia v časti určenia neprijateľnej zmluvnej podmienky a neexistencie záložného práva a žalovaný v časti o určenie neplatnosti úverovej zmluvy a jej dodatkov, určenie neplatnosti záložnej zmluvy a o zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia), odvolací súd zmenil výrok o trovách prvoinštančného konania tak, že podľa § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 2 CSP žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

24. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 CSP, § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 2 CSP. Žalovaný, ktorý inicioval odvolacie konanie, v ňom bol čiastočne úspešný, keď odvolací súd zmenil napadnuté rozhodnutie vo výrokoch o určenie neplatnosti dodatkov k úverovej zmluve, o určenie neplatnosti zmluvy o záložnom práve a vo výroku o trovách. Žalobcovia boli v odvolacom konaní úspešní v časti o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky a v časti o určenie neexistencie záložného práva. Vzhľadom k tomu, že v odvolacom konaní obidve sporové strany dosiahli len čiastočný úspech odvolací súd o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

25. Rozhodnutie senátu krajského súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/ CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c/ je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/.

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b/ dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).